

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Lääkevalmisteiden hintakilpailun aktivointi ja asiakkaiden odotukset apteekkitoiminnalle

6.5.2021 | Leena Saastamoinen, Marja Airaksinen,
Maarit Dimitrow, Pekka Heino, Katri Hämeen-Anttila,
Hanna-Mari Jauhonen, Vesa Jormanainen, Hanna
Koskinen, Leena Reinikainen, Aarni Soppi

Kela

HELSINGIN YLIOPISTO

fimea

Selvityksen tavoitteet

- Tarkastella lääkkeiden hintakilpailun aktivointia ja lääkkeiden käyttäjien odotuksia apteekkitoiminnalle.
- Hanke jakautui kahteen toisiaan täydentävään työpakettiin.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Lääkevalmisteiden hintakilpailu

Aarni Soppi, Pekka Heino, Hanna-Mari Jauhonen,
Leena Reinikainen, Hanna Koskinen

Työpaketissa käytettiin useita eri rekisteriaineistoja lääkeostoista ja lääkkeiden hinnoista sekä tehtiin kirjallisuuskatsaus systemaattisella haulla.

Patenttisuojaajan menettäneiden lääkevalmisteiden hintakilpailu

- Viitehintaryhmien **edullisimpien valmisteiden markkinaosuudet ovat pieniä.**
- Viitehintajärjestelmään kuuluvien valmisteiden **hintakilpailun edistäminen muuttamalla taksajärjestelmää** siten, että se kannustaisi edullisimpien valmisteiden myyntiin.
- **Viitehintajaksoa lyhyemmät hintajaksot heikentävät** hintakilpailun kannustimia.
- Myyntiluvan haltijoiden sitoutuminen hintaan koko viitehintajakson ajaksi heikentäisi **hintapumppumekanismin (väliaikaiset hinnan alennukset) hyödyntäminen** kannattavuutta.

Kirjallisuuskatsaus biologisten ja kalliiden valmisteiden hintakilpailusta

- Kansainvälisen tutkimustiedon perusteella on epäselvää, saavutetaanko vapaalla kilpailulla vai alkuperäisvalmisteen hinnoitteluun liittyvillä säännöillä suuremmat säästöt.
- Aggressiiviset **hinnoittelusäännöt voivat hidastaa** uusien biosimilaarien markkinoille tuloa. Korvausjärjestelmän ulkopuolella myyntiluvallisia avohoitoon soveltuvia valmisteita on noin 25.
- Biologisten lääkkeiden kustannusten kasvua olisi mahdollista hillitä **avopuolen tarjouskilpailulla suoritetuilla hankinnoilla.**
- Biologinen substituuatio voisi tuoda säästöjä muutamissa lääkeryhmissä.

Kalliiden lääkkeiden jakelu

- Kalliita, yli 1000 euron pakkaushintaisia valmisteita toimitetaan käytännössä kaikista Suomen apteekeista, mutta **erittäin kalliita, yli 10 000 euron pakkaushintaisia valmisteita toimittaa noin neljännes apteekeista**, ja alueellisia eroja esiintyy.
- Järjestelmää voisi kehittää esimerkiksi siten, että **kalliit lääkkeet jaeltaisiin** terveydenhuollon toimipisteistä tai apteekeista **kiinteällä jakelumaksulla**.

Biosimilaarien määrääminen

- Vuoden 2020 kannustavalla lääkemääräyspalautteella, jossa kiitettiin biosimilaareja määränneitä, ei ollut vaikutusta biosimilaarien määräämiseen.
- **Lääkemääräyspalautteen kohdentaminen korkeita kustannuksia aiheuttavaan epärationaaliseen määräämiseen.**

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Aiemmat apteekkipalvelututkimukset ja väestön käsitykset apteekkipalveluista

Maarit Dimitrow, Marja Airaksinen, Hanna-Mari Jauhonen,
Vesa Jormanainen, Leena Reinikainen, Katri Hämeen-
Anttila

Systemaattiseen hakuun perustuva kirjallisuuskatsaus ja verkkokysely väestölle

Kirjallisuuskatsaus apteekkipalveluista Suomessa

- Apteekkipalveluiden **laatu eli lakisääteisten tehtävien toteutuminen**:
 - **Apteekit** lääkäreiden ja pakkausselosteiden ohella **tärkeimpiä lääketiedon lähteitä** lääkkeiden käyttäjille.
 - Lääkeneuvonnan sisältö ja määrä vaihtelevat terapia- ja potilasryhmittäin. **Lääkeneuvonta on tuotepainotteista** asiakaslähtöisen sijasta.
 - Koneellisen annosjakelupalvelun ja lääkehoitojen arviointipalvelujen sisältö ja toteutus vaihtelee. Niiden **integrointi sote-palveluihin** vaatii prosessien ja tehtävänjaon selkeyttämistä.

Kirjallisuuskatsaus apteekkipalveluista Suomessa

- Lääkkeiden käyttäjät pitävät lääkevaihtoa hyvänä asiana ja **lääkevaihto toteutuu apteekeissa hyvin.**
 - **Asiakkaat ovat tyytyväisiä apteekkien hintaneuvontaan**, vaikka hintaneuvonta halvimmasta saatavilla olevasta resepti- ja itsehoitovalmisteesta ei aina toteudu.
 - Viranomais selvitysten perusteella lääkkeiden **saatavuudessa ei ole asiakasnäkökulmasta ongelmia.**
- Varsinaista **vaikuttavuustutkimusta on vähän, eikä kustannusvaikuttavuustutkimuksia ole** julkaistu.

Väestökyselyn tulokset

- **Suurin osa suomalaisista on tyytyväisiä apteekkien nykyiseen toimintaan**, kuten lääke- ja hintaneuvontaan (mukaan lukien itsehoitolääkkeitä), lääkevaihdon toteuttamiseen sekä apteekkipalveluiden ja lääkkeiden saatavuuteen.
- **Kehitettävä asia apteekkien yksityisyyden suoja.**
- **Suurin osa suomalaisista** toivoo saavansa neuvontaa itsehoitolääkkeitä ostaessaan ja **haluaa ostaa itsehoitolääkkeitä apteekista.**
- **Vähän yli kolmannes hankkisi itsehoitolääkkeensä mieluummin päivittäistavarakaupasta.** Erityisesti nuoret olivat tätä mieltä.

Väestökyselyn tulokset

- Suurin osa suomalaisista käyttäisi **nykyistä laajempia terveydenhoidon palveluita apteekeista**, kuten pitkäaikaisen lääkehoidon jatkuvuuteen ja lääkemääräysten uudistamiseen sekä pienten vaivojen hoitoon liittyviä palveluita ja apteekin terveystieteen palveluita.
- Suomalaisilla olisi halukkuutta ja **valmiutta uusien ja digitaalisten palveluiden käyttöön lääkkeiden hankinnassa ja neuvonnassa** (muun muassa Omakanta).

Tutkimusaukot

- Apteekkipalveluiden, mukaan lukien lääkeneuvonnan, **vaikuttavuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta tarvitaan lisätutkimuksia.**
- **Yhteisiä tutkimus- ja kehittämishankkeita sosiaali- ja terveystalouden tuottajien kanssa tarvitaan**, mikäli apteekkien toivotaan nykyistä paremmin täydentävän ja tukevan terveydenhuollon lähipalveluja ja varmistavan hoidon jatkuvuutta.
- Apteekkien **lakisääteisten tehtävien ja ammatillisten palveluiden sisältö ja laatu tulee määritellä** niiden tasalaatuisuuden takaamiseksi ja seurannan mahdollistamiseksi. Tärkeää on myös määritellä ja erottaa ne palvelut, jotka sisältyvät lakisääteisiin tehtäviin.

Kiitos!

Lisätietoja: leena.saastamoinen@kela.fi

